

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad cat' olicarum partium: proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesít: új lapot mi örömmel helyeseljük. XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:

1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:

BILKEI FERENC.

Megjelenik: keddén, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.

Egyes számok kaphatók: a dohányfőzsdékben.

Szociális kurzus.

Amily lanyhán és döcögve indult meg a keresztény társadalmi mozgalmak folyamata az év, illetőleg a tél elején a Szent István Teremben, ép oly büszkén tekintetünk vissza a szezon végén az igazán lélekemelő, vértpezsdítő, munkára serkentő akcióra, amelynek méltó koronáját a keresztény szociális kurzus két napja képezte.

Az egész kurzus minden egyes részlete büszkeségét képezi a modern kereszténység életének. Oly eszmék hangzottak, amelyek a késő jövődönök alapjait készítik elő. Egy *Giesswein* Sándort mindenütt szívesen hallgatnak, hiszen a magyar parlamentnek is elsőrangú tekintélye a szociális életben. *Molnár* István dr. *Hérics* Márton, *Haller* István, *Reichardt* Tamás, *Farkas* Edith, *Denk* Béla, *Koroncay* József dr. stb. mind mind — büszkén mondhatjuk — nagy és szép munkát végeztek és megvagyunk győződve — hálás talajba is vetették az ige magvait. A koronát természetesen ismét meggyéspüskünk tette az akció homlokára, megerősítve a sikert.

A közönség mind a két napon óriási tömegben lepte el a Szent István termet. Sokakat láttunk a nép köréből, sokakat a hölgyek közül. Csak a világi urak tömege tündöklök még távollétével. Ő pedig de tudunk sopánkodni a társadalom alapjainak ingása miatt.

Az ülések a következőkép folytak le:

Délelőtti ülés.

(Március 17-én.)

Fél 11 óra volt, midőn nagyközönség előtt a szóznoki emelvényre lépett *Giesswein* Sándor dr. orszgy. képviselő, a nagy szociológus, hogy megtartsa előadását társadalmi feladatainkról.

— Örül, hogy a társadalom minden része érdeklődik a szociális kurzus iránt. Minden igaz hazafi érdeklődését méltán kelti fel a szociális kérdés. Egy évtizeddel ezelőtt még szűrtében hitték, hogy a szocializmus világ felfordulásra tör; idegenkedtek tőle. Mindinkább megértelődik a gondolat, hogy a szociális kérdésekkel mindenkinek törőnie, vesződnie kell. A szocializmus első sorban gazdasági kérdés, mely sok mindentől függ, a talajtól, a nép faji jellegétől, népességétől. Az ember életberendezése az idők kezdetén nagyon egyszerű volt, halászat, vadászat elég volt életének fentartására. Mikor nomád életet élt, több kellett neki. Következett a földművelés, kis, nagy ipar korszaka, az igények fokozatos növekedésével. Mikor így valamely nép a fejlődés lépcsőjén egyik fokról a másikra lép, ez rázkódtatással jár. Így van ez egyes életben is. Magyarország lépést tart a fejlődéssel. Ebben a fejlődésben alkalmazkodnunk kell az idők szelleméhez, vagy elvesztjük életképességünket. Most az angol nép dominál, mert gazdaságilag, szociális tekintetben legerősebb. Minden nép, mely élni akar fejlődésében, szociális irányban induljon.

Csak úgy állhatjuk meg helyünket a népek nagy harcában, ha van szociális érzékünk.

Nemcsak most van szocializmus. Megvolt az a középkorban is, az akkori viszonyokhoz mérten, a céhrendszer képviselőiben. Ujabbán a XIX. században a szociális eszmét, az individualis kiszorította, mely csak egy pár boldogulását kereste. A két eszme, a szociális és individualis eszme harcat kell elsimítani. Helyes egyensúlyt megállapítani az individualizmus és szocializmus között, ez a keresztény szociális gondolat. Így kell irányítani a szociális fejlődést. A kereszténységnek félróták, hogy a kapitalizmus védelmezője. Téves felfogás. A kereszténység nem teremt gazdasági rendszert. Ez nem hivatása. De adnia kell a gazdasági rendszer kialakulásához az erkölcsi alapot, az igazságosságot a szeretet erejében. Hatalom, jog, igazságosság megfér egymás mellett. A szocialdemokraták ellentétbe jönnek önmagukkal, akik igazságosságra, tehát erkölcsi érzékre hivatkoznak. Az élet küzdelem a lértet, nemcsak, de küzdelem az igazságosságért. Ezt keressük a szociális fejlődésben. Az igazság győzelmét segítse elő a szeretet. Az igazságot és szeretetet akarjuk egyesíteni. A társadalmi igazságosságot akarjuk előmozdítani. A törvényekben is igazságosságot kérünk. A szociális kérdéseket helyesen megoldani társadalmi, hazafias, vallási kötelesség. Kötelessége minden gondolkodó embernek. Nem szabad a reakcionarius, a forradalmi szocializmust diadalra juttatni, mert akkor a világtörténelem legszomorubb korszaka előtt állunk. Ne engedjük vad indulatok martalékául az életravaló szociális eszmét. Nehéz kérdések ezek, de ha Krisztus országának szeretete vezet bennünket, ha áldozatkészséggel, szeretettel neki fekszünk a munkának, a győzelem el nem maradhat.

A hosszantartó éljenzés lecsillapulta után *Molnár* István dr. tartott kiválóan praktikus, pompás előadást a kiszáradt termelési reformjáról. A nagy drágaság leginkább sújtja a kisgazdát. Roppant drága a föld s termőképessége egyre gyengül. Keresni kell tehát módot, eszközöket arra, hogy kevés földből is lehetőleg nagy hasznot vehessen ki. Próbálnánk olyan növényeket termeszteni, melyek több hasznot adnak. Gabonaművek helyett termelnünk ugorkát, paradicsomot, tormát stb. Buza holdanként legfeljebb 60 forint jövedelmet hoz, pedig egy hold földből ki lehetne hozni 300 forintot is okos termeléssel. Persze e növényekkel több a dolog, a magyar ember pedig nem igen szereti a derekát hajtogatni. Ha csak ez a baj, könnyen lehet rajt segíteni. Hozassunk gépeket. Álljunk össze többen ha nincs pénzünk rá, vagy vegyünk fel a hitel-szövetkezetekben. Ne féljünk, bőven kifizeti magát ez a dolog.

Ha gabonát termelünk is, gépekkel többre megyünk. Trágyázásra műtrágyát használjunk, mert a trágya, melyet állataink termelnek kevés s annak is legnagyobb részét a szőlő emészti fel. Műtrágyát könnyen szerezhetünk gyárakban. Fő elv legyen termelésünkben egyfélélt és sokat. Ha így termelünk, könnyen leszoríthatjuk piacainkról Amerikát. Németországot is mi láthatók el Amerika helyett. A magyar nép ne csak a lutrin próbájon szerencsét, ne legyen éhiletlen, hanem okosan — többet ésszel mint erővel — fogjon a dologhoz. Így nem lesz nehéz a szociális kérdés megoldása.

Harangoztak már, midőn a harmadik előadó, *Hérics* Márton, megkezdte előadását. Sajnálatos tényként említtük — no hiszen ez már a

magyar ember főszgyökere tulajdonsága — a hallgatóság egy részének feje máris belelájult a tudományba s ott hagyta a termet, üres levén a gyomra, de meg a feje is. A tartalmas szép előadás nagyobb közönséget érdemelt volna.

— Nehéz időket élünk, a kis gazda lába alól kicsuszott a föld. Az átkos uszoratorvény kivette kezéből a birtokot s vándorbotokat adott helyette. Aki maradt a honi földön, jobbjává vált saját telkének, új földesurat kapott. A kis gazdák száma folyton fogy. Az új statisztika kimutatása szerint évenként 21 ezer ember házáat földjét dobolják el. Itt az ideje, hogy gondoljunk valamin. Ujabbán merül fel a gondolat, hogy kötötté kell tenni a földet. Sok baj származott onnét, hogy a föld köztelen áruba bocsátható volt. Németországban más törvény lépett életbe, mely megakadályozza a föld elkötyavetyélését. Nem sértenénk mi se vele a szabadságot. A földdel rendelkező apa fiára hagyja birtokát, a többit pedig kárpótolja mással. Tanitassa, nyisson neki szép életpályát. A tudomány szintén, tőke. Ne aprózzuk el a földet. Azt már megtethetnénk, hogy jövedelmét szétosztjuk. Ne földet, bérletet vegyünk.

A földművelő jobbgy népnek a földszabaddulás nem sok jót hozott. Sorsa rosszabb lett, megélhetése nehezebb. A rossz gazdasági törvények ide juttatták a dolgot. A földszabaddulás óta csak Darányi siet a földművelő nép oltalmára. Ujra vissza kell szerezni a földnek ingatlan jellegét, ebben a rög munkásainak sietünk segítségére.

Délután.

Tarka kép, urak, munkások asszonyok, leányok, zsufolásig megtöltötték a termet. Pontban 5 órakor nyitotta meg a gyűlést *Szentiványi* Károly, a Keresztény Szocialisták Országos Szövetségének igazgatója s felkéri *Haller* Istvánt, az Uj Lap szerkesztőjét, előadásának megtartására.

A színes, szép előadást élénk figyelemmel hallgatta a közönség.

— A XX-ik században, a munka századában azt kellene hinnünk, hogy a kor nagyra becsüli a munkát. Csaldódnak. A munka értékét a tőke szabja meg s a munkát csak annyira becsüli, amennyi erőt tud belőle kifacsarni. A tőke és munka harca egyenlőlen. A tőke erős, független hatalom, élhet önmagából, a munka soha sem kapja meg értékét, a harcban ő huzza a rövidebbet. A keserűség indokolt, féltelmes kitöréssel fenyeget. Ki kellene békiteni egymással őket. Ezt a kibékítést segítse elő a társadalom. Nagy munkatömeggé kell egyesülnie, szervezetben fellépnie a munkának, akkor megállja helyét a tőkével szemben. A munkások szakegyletbe tömörüljenek, ebben kapják kezüköz a fegyvert, a védelmet.

Vannak már szakegyleteink, de ezek — fájdalom — a szocialdemokrácia szolgálatában állanak, a munkásnak nem védői, de zsarnokai, a szakegylet náluk nem más, mint érdekszövetség. Az állam jogosultan oszlatja fel ezeket, de aztán majd ne befolyásolja a tisztességeseket, adja meg a korlátlan egyesülési és gyűlékezési jogot. A munkást két ellensége ellen kell megvédelmezni. Elsősorban a munkaadóval, jogilag, erkölcsileg, fizikailag. Megjelöli a kívánságokat, melyeket az állammal szemben támaszthat a munkás. Dolgozson ki munkarendet, mely megakadályozza, hogy a munkaadó agyonhajsolja munkásait. Törvény szabályozza a gyermekek és nők munkáját. Ipari felügyelők őrizzék ellen a gyárakat, most kevés

Mai lapunk 4 oldal.

akarnak szabadságot, ezek akarják megreformálni a világot, a kik csak az öklük keménységében bíznek.

Közyülés. A „Székesfehérvári Önkéntes Tűzoltó-Egylet” 1907. évi március hó 24-én d. e. 10 órákor az őrtanyai üléstermében rendez évi közgyűlést tartja. Tárgysorozat: 1. Az egy-let évi működéséről szóló jelentés. 2. A számvizsgáló-bizottság, jelentése a pénztári számadások átvizsgálása s ennek kapcsán a felmentvény ki-
szolgáltatása a pénztáros részére. 3. Elnök, alelnök, választmányi és tisztviselői, valamint a pa-rancsnoksági tagoknak újból leendő választása. 4. Három választmányi és két parancsnoksági tagból álló számvizsgáló-bizottság választása. 5. In-
dítványok.

Csendélet az Ősz-utcában. Hangos volt szombaton éjjel az amugy sem csendes sz-utca. Fekete Imre, Szalmáry József összeszeszték az utcán Karger István és Heinrich József közismert alakokkal. Karger és Heinrich Feketét és társát megfutamították és nyomon követték őket hazáig. Fekete hazaérve revolvert vitt magához és most Szalmáryi segédkezésével ő futamította meg Kar-
gert és Heinrichet, akik az Ősz-utcai Reintz-féle házba menekültek. Fekete ide is követte őket és mert azt hitte, hogy az egyik lakásban elbujtak, berontott a házban lakó cipészhez. A cipész és családja a revolveres embertől megijedve éjjeli öltözetben menekültek az utcára, segítségért ki-
bálva. Feketét és társát csak nagy nehezen le-
hetett lecsillapítani. Az ügynek a rendőrségen lesz folytatása.

Betörés. A mult hét folyamán feltörték Vankus Lajos pusztavámi kovácsmester műhelyét, ahonnan egy löfegyvert és egy ekfejlet loptak el. A károsult feljelentésére a csendőrség megin-dította a nyomozást és kiderítette, hogy a betöré-
ses lopás elkövetője Neczkár József pusztavámi legény volt, aki a lopott fegyvert már el is adta. Neczkárt feljelentették a helybeli kir. ügyészségnek.

Szálhámos színész. A napokban egy uriasan öltözött 28-30 éves színész kinézésű egyén járt Mórton és egy szolgabíró: engedélyt felmutatva bérleteket gyűjtött. Hamarosan kitűnt azonban, hogy a jó megjelenésű urnak anyyi köze van a színészethez, mint hajdunak a harang-
öntéshez. Mikorra azonban letartóztatták volna a szingizagató ur a felszedett pénzzel megszokott.

Szökési kísérlet. Lapunk előző száma-ban megírtuk, hogy a rendőrség letartóztatta Löffler Viktor porlúti (Poroszország) illetőségű takácssegédet, mert az tűz illéres levélbélyeget árulva nem tudja azoknak holszerzését igazolni. Löffler, akit a városi rendőrségi fogdák egyi-
kében helyeztek el, vasárnap éjjel szökést kísé-
relt meg, még pedig oly módon, hogy az vas-
darabot megtüzesítve, azzal egy akkora lyukat égetett a börtön ajtajába, hogy azon a vassal kinyulva a lakatot feszegetni kezdte. A fogoly munkájának zajára a városi lakozók rend-
őrök figyelmessé lettek és megakadályozták Löffler szökését. Nagyon valószínű, hogy a fo-
golyinak valami súlyosabb büntény terheli lelkét azért igyekszik annyira szabadulni. Most már biztosabb zár alatt várja sorsa fordulását.

Állatgосsзégeк. Etyekhez tartozó Ódán majornban a lépfene járvány szerűleg fellépet. — Sárbogárdhoz tartozó Zsoldospusztán, Sárosd és Martonvásár községekben a sertésvész megszűnt.

Tiszteljed atyádat és anyádat. Elvete-műlt ember Pajor István Őreg-utcai legény, aki különben ismert alak a rendőrség előtt. Pajor vasárnap délután boros lövel tért haza édesany-jának lakására, akinél lakik és aki el is tartja dologkerülő fiát. Pajor pénzt követelt a szegény özvegy asszonytól, hogy folytathassa a már szom-bat este megkezdett dorbézolást. Miután Pajor, a pénz nem tudott adni, az elvetemült ember a szobában mindent összetört-zuzott, majd pedig késsel kezében támadt édesanyjára, hogy agyon-szurja. Talán be is váltja fenyegetését, ha a leg-válságosabb pillanatban segítség nem érkezik két rendőr személyében, akik a megütődött embert megkötözve szállították a városi házra.

Vöröskakas. F. hó 17-én tűz volt Sza-badbattyánban, ahol Roskovits Imre ottani lakos gazdasági épületei gyuladtak ki és a tetőzetük leégett. A megejtett tűzvizsgálat megállapította, hogy a tűz a kéményből kihullott sziporkáktól

kelatkozott. A kár körülbelül 800 korona, melynek egy része azonban a biztosítás révén megtérül.

Rendőri hírek. Iváncser Mihály és Varga Mihály az előbbi sikátori, az utóbbi helybeli lakos botrányos viselkedése miatt kerültek a rendőrség kihágási osztályára. Iváncser Mihályt két napi. Varga Mihályt egy napi elzárásra ítélte Zavaros Aladár rendőralkapitány. — Schaffer Ferenc hely-beli lakost állategészségügyi kihágás miatt a ren-dőrség kihágási osztálya 8 korona pénzbírságra ítélte. — Sachs Mózes premizlii illetőségű egyént a rendőrség kihágási osztálya csavargás miatt öt napi elzárásra ítélte.

MŰVÉSZET.

* **Koldusdiák.** Szombaton Dénes Ella jutu-lomjátékaul a Koldusdiákok auták sikeres előadá-s-ban. Mikor Dénes Ella megjelent a szinpadon a virágok özöne hullott eléje (valami huncut el-kiáltotta, míg a virágot szedték: „Virágot a virág-nak!”) s a közönség tapsa szűnni nem akart. Játéka igen kedves, rokonszenves volt. Az a meg-hatottság olyan jól állott neki, midőn menny-asszony volt. Ugyancsak megtapsolták gyógyörű énekeit. A tapsból bőven kijutott Táborinak is, minden bizonytalán is szolgált. Szalkai termé-szetes volt. Vajlla és Belcsany a szerelmi jele-netet jól csinálták. Déri sokat unakozott. Látszott rajta, hogy nem szereti a parányi szerepeket.

* **Piros bugyelláris.** Vasárnap este a Piros bugyelláris került szinre nem éppen tömött ház előtt. Az előadásban bizonyos tulbuzgóságok vol-tak, de a közönség igen jól mulatott rajtok.

* **Jutalomjáték.** Vajlla Dezsőnek a szín-társulat rokonszenves baritonistájának f. hó 20-án, szerdán este lesz a jutalomjátéka, a *Hajduk hadnagya* c. gyönyörű zenéjű operettben. Az előadás érdekességét Lilian szepentin táncosnő fellépte is emelni fogja. A közönség meleg párt-fogásába ajánljuk a jutalomjátékot.

Szerkesztői üzenet.

Nemo. Mi is hallottunk róla, hogy Dubasie-vits Jenő dr., a Szent György kórház orvososa megkérte városunk egyik ifju szépségének Szekfü Katanak, özv. Szekfü Ignácné urhölgy bájos leá-nyának kezét, mivel) azonban a megkérés, ha szerves összefüggésben van is az eljegyzéssel attól még egy kissé messze esik — nem irunk róla s így nem estünk abba a hibába, a melyet tiszteletreméltó lapkollégánk, a Sz. H. tulságos sietségével elkövetett. Az ilyesmi, természetesen nagyon keblemelen az érdekeltekre.

Anyakönyvi statisztika.

1907. évi március hó 9-15. március hó 16-ig.

Születés. Született: 12 törvényes fiú, 11 leány, 0 tör-vénytelen fiú, 0 leány; ezekből: halvszületett törvényes fiú 1, leány 0, törvénytelen fiú 0, leány 0. Összesen 24.

Halálozás. Elhalt: 15 fi, 6 nő; ezekből 7 éven aluli törvényes fiú 5, leány 1, törvénytelen fiú 0, leány 0, 7 éven fölül fi 10, nő 5. Összesen 21.

E szerint a születés a halálozást 3-mal múlja felül.

Elhaltak: Kuglies János, r. k. 13 éves, Zámoly-utca 8 szám. — Ponyiger Pál, ág. h. ev. 22 éves, Budai-ut 31. sz. — Nyak Ferenc, r. k. 8 hónapos, Rácz-utca 23 sz. — Kundl Éde, r. k. 17 hónapos, Jancsár-utca 17. — Pető Margit, ev. ref. 5 éves, Csapó-utca 8. — Fülki József, r. k. kis-birtokos és napsz. 63 éves, Maroshegy. — Özv. Szentes Kovács Jánosné, Barna Éva, r. k. 87 éves, Sörpince-utca 13. — Szilva József, r. k. 3 hónapos, Zámoly-utca 05. — Skultéti Péter, r. k. magánzó, 50 éves, Megyeház-utca 10. — Suska Károly, r. k. 14 hónapos, Gáztelep-utca 23. — Özv. Jung Józsefné, Ebecz Mária, r. k. 70 éves, Rákóczi-utca 11. — Hoffmann Adolf, r. k. 61 éves, magánzó, Rákóczi-utca 7. — Föstrész Gyula, r. k. 25 éves, Vásár-tér 20. — Kruta Franciska, r. k. 72 éves, Malom-utca 14. — Lerner Ignác, r. k. 74 éves köfaragó-segéd, Olaj-utca 41. — Szabó Béla, r. k. 7 napos, Olaj-utca 50. — Takács Józsefné, Irainovits Julianna, r. k. 68 éves, Palota-utca 63. — Bozskó Gábor, földm. napsz. ág. h. ev. 53 éves, Maroshegy 12. — Láncos Károly, nyug. uradalmi gazdasági tanácsos, r. k. 87 éves, Jókai-utca 3. — Namenszki Károlyné, Ladányi Janka, r. k. 70 éves, Széchenyi-utca 9. — Haushcer Ferenc, r. k. nyug. főrelüliskolai rajztanár 78 éves, Jókai-u. 60.

Legjobb magyar pezsgő a

Főraktár Székesfehérvár részére:
Kováts Pál esemegek kereskedésében.

Báró Kozmitza — (ezelőtt —
Mattoni-féle)
budai
Király-keserűvize
az
Erzsébet-Sósfürdő
főforrása.
Enyhe hashajtó.

Keil-lakk

legkitűnőbb mázoló-szer puha padló számára.

Keil-féle viasz-kenőcs kemény padló számára
Keil-féle fehér „Glasur” fénymáz 90 fill.
Keil-féle arany-fénymáz képkereteknek 40 fill.
Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Mindenkor kaphatók:

Székesfehérvárott:
Flits Pál és Langraf Gábor és Fia
Jókai-utca.

Bicske: Keller Szilárd.
Sárbogárd: Braun Miksa.
Veszprém: Bakos Kálmán.